

Universitat de les Illes Balears

Observatori **Social**
de les Illes Balears

Jornades d'estudis sobre memòria històrica

Dolor i memòria col·lectiva.

El cas de la Guerra Civil espanyola i la repressió de postguerra

Durant l'últim terç del segle XX s'ha experimentat un canvi en la manera de pensar la Història. Experiències traumàtiques com les guerres mundials, la Shoah, o l'Apartheid, han donat, amb el pas del temps, narracions de dolor compartit que han adquirit legitimitat com a part necessària en el procés de construcció de la comunitat política present.

Si ja en 1925 Maurice Halbwachs escrivia les seves reflexions sobre els marcs socials de la memòria, els dramàtics esdeveniments de la Segona Guerra Mundial van marcar de manera irreversible l'experiència de tota una generació i les seves successores, empeses així a la reescriptura de la història. Com Reinhart Koselleck indiqués en l'assaig *Canvio d'experiència i canvi de mètode* (1988) “pot ser que la història – a curt termini – sigui feta pels vencedors, però els avanços en el coneixement de la història – a llarg termini – es deuen als vençuts”. Les experiències dramàtiques, la violència i el silenci imposat durant un temps, no ha impedit que altres narracions d'allò tan difícilment representable com el dolor s'hagin materialitzat. Així, de la mateixa manera que els estudis postcoloniales han creat nous marcs interpretatius des dels quals s'enuncien identitats silenciades, avui dia els grups per a la recuperació de la memòria històrica ens mostren les petjades d'un passat que emmudit. Una acció política des de la qual no sentir la solitud que Améry patís en els seus *ressentiments*.

Tot això ve a plantejar-nos importants qüestions obertes a la reflexió. D'una banda, les formes col·lectives de l'experiència traumàtica, i la possible narració del dolor. Per una altra, la necessitat de reprendre les qüestions en les quals Hannah Arendt i Paul Ricoeur se submergissin en el seu moment: com poder reconstruir una comunitat política travessada per l'experiència de violència i conflicte.

Aquestes jornades prenen un cas molt proper – el de la Guerra Civil espanyola – com a objecte d'estudi sobre el qual partir per a aquestes reflexions.

Dijous 7 de Juny 17:00 h

Guerra i repressió. El cas de Mallorca

Bartomeu Garí, doctorand de Història, UIB: *La repressió a Mallorca durant la Guerra Civil espanyola (1936-1939). Memòria d'una eliminació planificada.*

Mª Ángeles Recio, psicòloga. *Un trauma encara per guarir: les ferides psicològiques de la Guerra Civil espanyola i del Franquisme en la societat mallorquina.*

Mª Antonia Oliver, presidenta de la Associació Memòria Mallorca. *La recuperació de la memòria i la història. Reflexions des de l'associació Memòria Mallorca.*

Divendres 8 de Juny 11:00 – 13:00h

Taller: *Hebras de paz de vida*

Coordina: Juan Gutiérrez, filòsof, exdirector del Centro de investigaciones por la paz, Gernika Gogoratuz.

Divendres 8 de Juny 17:00

Contextos de violència i memòria col·lectiva

Carlos Agüero, investigador, Instituto de Filosofía, CCHS-CSIC. *El desaparecido como sujeto político. Reflexiones a partir de la figura del espectro de Derrida.*

Jesús Izquierdo, professor de Història, Universidad Autónoma de Madrid. *Del todos fuimos culpables al todos somos víctimas: banalización, victimización y otros usos del pasado traumático”.*

Juan Gutiérrez, filosofo, fundador del Centre d'investigacions per la pau, Gernika Gogoratuz i membre de la xarxa mundial d'afectats per la violència política. *Hebras de paz de vida como injerto en la recuperación de la memoria histórica.*

Aula 7, Sa Riera

Organitza: María Gómez Garrido, *grup de recerca Desigualtats, gènere i polítiques públiques (Departament de Filosofia i Treball Social) i Observatori Social de les Illes Balears.*